

TUDOMÁNY ÉS POLITIKA A MAGYAR SZÁZADOKBAN

Lehetetlen, s kivált lehetetlen havilapok esetében, egyetlen napra szűkíteni a magyar államiság ezer évéről való megemlékezést. Legalkalmasabbnak e célra az augusztusi hónap tetszett, államalapító királyunk, Szent István ünnepével, s még ez is korlátozást jelent, hisz' országszerte több évig zajlanak az ünnepségek.

Korlátozást jelent alább következő összeállításunk időzónája is: mi ezúttal az ezer év durván számított utolsó fertályából markolunk. Nem korlátoztuk azonban a felvonuló tudományterületek tarkaságát, végtére is a Magyar Tudomány az összes tudományág otthona óhajt lenni. És szigorúak voltunk: üres áradozás helyett csakis jelentős forrásértékű dolgozatokkal töltöttük ki lapszámunk tekintélyes részét.

Valamennyi dolgozatban érződik a történeti vizsgálódás eleven politikai beágyazottsága. Korabeli is, mai is. Miért tennénk úgy, mintha politikamentes korban élt volna bárki is Magyarországon a legutóbbi 250 évben? Plaschka professzor dolgozata nem kevesebbet kínál, mint az árulás meg a lázadás fogalmának átértékelését, pontosabban univerzalizálását a kelet-közép-európai régióban. Szabadváry Ferenc jegyzete csak sejteti, de ez is elegendő, hogy még a leíró természettudós is kora politikai viszonyainak foglya.

A frankhoni geológusok múlt századi magyarországi utazásai is számos későbbi analógiára ébresztenek, már ami a nemzetek tudományos összmunkáját illeti. Romány Pál pedig éppenséggel mai kifutású hullámmásokat tár fel a századforduló Darányi Ignác miniszterségével fémjelzett agrárpolitikájában.

Múlt havi számunk bevezető tanulmányának szerzője, Nagy Miklós Mihály ezúttal a jelesebb magyar katonautazók beszámolóit lajstromozza fel, nem feledkezve meg a legfőbb tudományos feladatról: a földrajztudomány és a hadászat szempontjainak szétszálazásáról.

Rendkívül tanulságos Hajdú Zoltán dolgozata, hiszen a bösi viták előtörténetét is felrajzolja a magyar vízügy utóbbi százharminc évéről szólva. Bodri Ferenc irodalomtörténész hasonló revelációval szolgál, amikor felvillantja a méltatlanul elfeledett szerkesztő- és fordítónő, Bánócziné Balogh Vilma arcélét József Attila környezetéből.

Zolnai Bélának, az egyik legkiválóbb magyar stilsztának nem elfeledés, hanem a tudományból való kitiltás lett a sorsa 1945 után, mint az kitűnik Miskolczy Ambrus forrásértékű dolgozatából. A magyar felsőoktatás megtisztogatása másokat is sújtott; hogy kiket, az kiderül N. Szabó József e tárgyú szemléjéből.

Kürti László az Egyesült Államokban élő magyarság néprajzi kutatásának fehér foltjait sorolja elő, Valki László összeállításunkat záró dolgozata pedig már az ezeréves állam jövőjében vizsgálódik, amikor felvázolja EU-csatlakozásunk és szuverenitásunk dilemmájának nemzetközi jogi feloldását.

Ünnepi összeállításunk tanulmányozásához valamennyi olvasónknak jó elmélyedést, sok örömet kívánunk.

Hernádi Miklós